

ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΑΜΑΞΙΑ

Ἐνὸ ἔξαφάνιζται τ' ἀμάξι... Τὸ λεωφορεῖο τοῦ Καποδίστρια. Ἡ συγκοινωνία ἐπὶ Τευρκοκρατίας. Ἡ «σέντια». Διηγηγίς ξένου ἀρχαιολόγου. Ἡ ἀνδρόπινος γκαμήλας! Ἡ ἀμάξι τοῦ Ὀθωνος. Τὸ ἀμάξι τοῦ κέρμητος Ἀρναυπερυ. Πατούσας ἐ περιέθετες. Τὸ ἀμάξι στὰς Ἀθήνας. Τὸ ἐγκλίμα τοῦ ἀμαξῶ «Χάρου». Ὁ Τρύπος καὶ ὁ πρίγκηψ Ἀνδρέας.

Ἀ αὐτοκίνητα αὐξάνονται καὶ πληθύνονται στὰς Ἀθήνας. Δέκα χιλιάδες εἰσῆλθον μόνον κατὰ τὸ 1930 μὴ ἔχει ὁ Θεός! Ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, καμιά πόλις τοῦ κόσμου δὲν ἔχει τόσα αὐτοκίνητα καὶ μοτοσυκλῆτες, ὅσα ἡ Ἑλληνική πρωτεύουσα, μὲ τοὺς στενοὺς καὶ λαθροπλαγῆτος δρόμους τῆς. Ὁρισμένως, ὁ Πολυπλάχαγος μᾶς ληπάται γὰρ νὰ εἰσάσῃ ἀκόμα ὄνταντοι καὶ νύχουμε πόδια.

Τὸ ἀμάξι—τὰ μεταφορικά αὐτὰ μέσα τῆς παλαιᾶς ἥρωϊκῆς ἐποχῆς—ἐξαφανίζονται, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τῆς κηδείας, ὁ ἀμαξιάδες ἀποξηραίνονται ἀπὸ τὸ Κρότος, καὶ τὸ θέμα ἐνὸς μωκίου ἀποτελεῖ φαινόμενο. Καὶ ὅμως ἐπιρρῆς ἐποχὴ τοῦ ἡμῶς ἐκφυλάσσῃ στὴν Ἑλληνική ζωὴ, ἔπαιξε πρῶτον ὄλοο στὴ συγκοινωνία, καὶ ἔγραψε τὴν ἱστορία τῆς στοῦ... δρόμου. Ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ θὰ διηγηθῶμε τὰ πρὸ περιεργα :

***

Στὰ χρόνια τῆς Τευρκοκρατίας, τὸ ἀμάξι ἦταν ἐντελὸς ἀγνωστο στὴν Ἑλλάδα. ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἔπαιξε κανένα ἀμαξιάτος δρόμο. Ἡ δημοσία συγκοινωνία, στοὺς μαρῶνος ἐκείνους καιροὺς, γινόταν μὲ ζῶα καὶ πρὸ πάντων μὲ νομάκια, πρὸ μωροῦν νὰ σκαρφαλώνουν σὲ καταστράθα καὶ νὰ περῶν τὶς πρὸ ἐπιπλύνειν ζωκοτοπίες. Ἡ Τευρκική διοίκηση εἰσέταξε θέβια φρόνους συντηρήσεως δρόμων, ἀλλὰ τοὺς ἐξῆδνε γὰρ τὴν ἀσυντηρία τῶν... χωριῶν. Τὸ πρῶτο-πρῶτο ἔστρεψεν κανένα σκακὴ μὲ ἀναντοῖνι ληθάρια, καὶ ἔτσι ἔγινεν τὰ περιόφημα σκαλντοῖμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σῶζονται ἀκόμα μερὰ στὴν Πελοπόννησο καὶ στὴ Θεσσαλία. Ἡ συγκοινωνία στὴ Φθιώτιδα καὶ στὴν Ἀργολίδα γινόταν καὶ μὲ γκαμήλας. Ἀκόμα ὑπάρχει στὸ Ἄργος οἰκογένεια Καμηλιέρη, καταγομένη ἀπὸ τοὺς ἀνωμάτους ἐκείνους.

Ὅταν ὁμοῦ ἡ Ἑλλάς ἐλευθερώθηκε καὶ ἀναγχοῖστικε ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἀναίμας ὡς ἐλευθέρη Πολιτεία, ἀρχισε καὶ σ' αὐτὴν—νὰ πταῖν ὁ πολιτισμὸς μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα. Ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Καποδίστριας, μὲ ἀπὸ τῆς πρῶτης του φροντίδας εἶχε καὶ τὴν δημοσία συγκοινωνία. Εἰθὺς μάλιστα ἐγκαταστάθηκε στὴν πρῶτὴ Ἑλληνική πρωτεύουσα, τὸ Ναυπλίο, φρόντισε νὰ σταθῆ ὁ πρῶτος ἀμαξιάτος δρόμος, μῆκος 9 χιλιομέτρων, πρὸ ἐννοει τὴν πόλιν αὐτὴ μὲ τὸ Ἄργος. Στὸ δεξιὸ φρούδι τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ δρόμου ὑπάρχον τὰ ἐρεῖνια τῆς ἀρχαίας Τριῶνος, μὲ τὰ τεράστια Κινδύωτια τεῖχη τῆς. Κοντὰ σ' αὐτὰ ὁ Καποδίστριας ἔθηκε προπῶτοτο Ἀγροκόπιον, μὲ διεκνθντὴ τὸ Γρηγόριο Παλαιολόγου, σοφὸ γεωλόγο, πρὸ εἰς σκαυδάσει στὴ Γαλλία. Αὐτὸς ὑπέρθε ὁ πρῶτος δασυλόγος τῆς Γεωργίης στὴν Ἑλλάδα, αὐτὸς ἔφερε ἀπὸ τὴν Μασσαλία καὶ ἐφύτησε τῆς πρῶτης πατάτες. Ὁ ἀπλοῖκο μάλιστα Ἑλληνας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης φρόβοντοσαν νὰ φάνε πατάτες, γιὰτὶ ὁ ἔχθρο τοῦ Καποδίστρια διέδδαν ὅτι σὸ πρῶτότῃς Κερκηνάτος τῆς εἶχε φέρει ἐπιτήδες γὰρ νὰ φαρμακώσῃ τὸν κόσμο! Καὶ πέρασε ἀρκῶτος καιρὸς, ὅς πρὸ ν' ἀποκαθίστανε νὰ δομακώσων τὴν νέα τρωφὴ. Ἀλλ' αἱ ξαναγοῖστικε στοὺς θέμα ἡνα.

Ἐνα στενωμακο ἀμάξι, ἡ μῆλλον ἡνα λεωφορεῖο, μὲ ἐπτὰ θέσεις ἐπιβατῶν, σερῶμένο ἀπὸ δύο, καὶ κάτοτε ἀπὸ τρεῖς ἄλογα, ἐ-ἔστρεπετοσε δύο φορῆς τὴν ἡμέρα, πρῶτο-πρῶτο, τὴν συγκοινωνία Ναυπλίου—Ἄργου. Κάθε ἐπιβάτης πληρώνοντας τὸ ναῦλο του, ἔνα Φοινικα (νόμισμα τοῦ κυβερνήτη, ἰσοδύναμο μὲ δραχμῆ) εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζήτησῃ καὶ ἕνα φέλλο τῆς «Γενικῆς Ἐφημερίδας» γὰρ νὰ τὸ διαδῶσι στοὺς ταξιδί, πρὸ διακοσῶσε μῆμισῃ ὥρα! Τὸ λεωφορεῖο αὐτὸ σταματοῦσε στὴν Τριῶνα, στοὺς Μπυγιάτι καὶ στὴ Δαλαμανάρα, νὰ πρῶν νερὸ τ' ἄλογα καὶ κρῶσῃα ἀπὸ τὰ χάνια οἱ ἐπιβάτες. Ὁ οἰκεθνήτης τοῦ Ἀγροκόπιον Τριῶνος, Ἑλληνομαθῆς σοφός, ὄνομασε τὸ πρῶτο αὐτὸ λεωφορεῖο «Π α σ τ ε ἰ ν ο υ σ α α», ἐξελληγῶντας ἔτσι τὸ Λατινικὸ ὄνομα «Ὁ μ ν ι μ π ο υ ε s».

***

Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐσωτερική συγκοινωνία τοῦ Ναυπλίου, πρῶ-πρῶτων στὶς σκοταδερεῖς χειμωνιάτικες νύχτες, κατανοῦσε προβληματική. Στὴν πρῶτὴ μας πρωτεύουσα εἶχαν συγκεντρωθῆ, στὰ

Καποδιστριακά χρόνια, ἐκτὸς τῶν ἐπιφανῶν ξένων, καὶ ὅλες σχεδὸν ἡ κάτοπος εἰσπορῆς οἰκογένειες. Κάθε βράδυ, στὰ σχετικῶς καλύτερα σπίτια, ἐγίνονταν συγκεντρώσεις, ἡ περιόφημος β ε γ κ ε ο ε ζ, μὲ καθαρὸλες, τραγουδάκια, μπαλαδάδες καὶ μυγαδάτια, τὸ καθατὸ Ἀνατλιώτικο γλωσσάκι, πρὸ ἡ παρῶδοσις τῆς κατασκευῆς τοῦ συνεγῆτικου ἀκόμα π' ἀχροντοσῆα. Μὲ πολλὰς λοιπὸν δυσκολίαις ἐπύγιναν στὶς βεγκῆρες τοὺς ὁ Ναυτιλίας, κατὰ τῆς βροχερῆς νύχτες. Ὁ Καποδίστριας, καὶ στὰ μετεπείτα χρόνια ὁ Ὀθων καὶ ὁ Ἀνδρῶκοι του, συγκοινωνοῦσαν τὴν νύχτα μὲ τὴ Σ ε ν τ ι α. Ἐνα εἶδος φορεῖο, βενετοσῆκο, μὲ τζάμα, βασταζόμενον ἀπὸ ἀνθρώπους. Σέντιες ἔγιναν μόνον οἱ μεγάλοι ἄρχοντες καὶ οἱ ἐπίσκοποι. Οἱ κονοὶ θνητοὶ μηχανεῶντοσαν διάφορα μέσα γὰρ νὰ προφυλάξων τὰ πόδια τους καὶ τὰ ρούχα τους ἀπὸ τῆς λάσπης, πρὸ ἦσαν ἀφθονες στὰ στενωροῦμα τοῦ Ναυπλίου.

Ἐκτὸς τοῦ λεωφορεῖου, πρὸ ἀναγέρματος, τῆς Π α σ τ ε ἰ ν ο υ σ α α, ἀμάξι εἶχε μόνον ὁ βασιλεὺς Ὀθων, πρὸ πῶρε μερὸν ἀπὸ τὸ Μόναχο. Ἀργότερα τὸν ἐμῆμθη καὶ ὁ πρῶτος τῆς Ἀντιβασιλείας Κόμης Ἀρναυπερυ. Ἐφερε καὶ αὐτὸς—ἀλλὰ μὲ ἔξοδο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους—ἕνα ὄρατο ἀμάξι. Ἐρῆμε ὁμοῦ ὁ συνάδελφός του Μόνουε καὶ τὸν κατέγεινε γὰρ τὴν στατῆλῃ. Ἐγραφαν καὶ ἡ ἐφημερίδες, ἀπαυῶλῆα ὅπως φωνάζον σήμερα γὰρ τὴν στατῆλῃ τῶν ἰπογυφῶν αὐτοκινήτων.

Ὅπως ὁμοῦ αὐτὲς ἦσαν ἡ πρῶτες ἀμαξῆς πρὸ φάνηκαν στὴν Ἑλλάδα. Οἱ πρόγονοι μας τὴν ἔβλεπαν χαζοῖντες καὶ μακαρίζοντες τοὺς εὐτυχεῖς πρὸ ε ε κ α ν α ν α μ π ι ν ι α α, ἥτοι ἐτήγιναν ἀμαξάδα!

***

Ὁ ἔξοχος Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Λουδοβίκος Ρὸς,—πρὸ διαφῶνσε τὴν ἀρχαιολογίαν μας ὑπερσῆα καὶ ὑπέρθε ὁ πρῶτος Γενικός Ἐφορὸς τῶν ἀρχαιοτήτων μας, γράφει μῖο σχετικὴ σελίδα στὰ Ἀπομνημονεύματα του, τὴν ἔξῃς :

«Τὸ Ναυπλίο, κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ (1834) εἶχε πρῶτο ἐξωρωποσῆ, σχετικὰ μὲ τὸ παρῶδο του, εἶχε ὁμοῦ ἀκόμα καὶ πολλὰς ἐλλείψεις. Ὅταν ἦταν κακοκαιρία, ὅταν ἔβρεγε, κανένα ἀπόλυτος μέσον δὲν ὑπῆρχε γὰρ νὰ ἐπιμερήσῃ κανεὶς ἐπίσκοποι περῶντας ἀπὸ τὰ λακὰ καὶ μερῆτα δοῦροκο δρομῆκα τῆς πόλεως. Διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ λερῶσῃ τὰ ὀδοματῆα του, ἀκόμα καὶ ἀν' φοροῦσε ὄριτες γαλότσες.

Ἄλλ' ἡ ἐνέγκη τένας, καταργεῖστικε. Κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχαν μαζεῖστικε στὸ Ναυπλίο πολλοὶ Μαλτέζοι χαμῶληδες, κουρλιέρηδες καὶ πεινασμένοι. Αὐτοὶ ἦσαν πρῶτος πρόβημοι, μὲ λίγα χάλκινα νομίσματα, γὰρ κάθε δουλεῖα, ἀκόμα καὶ γὰρ αὐτὴ πρὸ δὲν καταδόμετο νὰ τὴν κῶνον οἱ Ἑλληνας συνάδελφοί τους! Ὁ συνκάτοκος μὸ βάρῶνος Βίμπρα καὶ ἐγὼ κατακοῦσαμε σ' ἕνα σκεῶτοτο καὶ ροπατορικό δρόμο. Ὅταν λοιπὸν θέλαμε νὰ πῆμε εἰς ἐπίσκοποι, ἀφοῦ ντυόμεστικε καλά, θυγαίσαμε στο παρῶδο καὶ φωνάζαμε «Μάλα! Μάλα!», καὶ ἀίστος ἔτρεχαν στὴν πόρτα μας δύο ρομαλεῖοι χαμῶληδες, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπιφανῶν στὴν ράχη τους καὶ μᾶς κοβόουσαν στο σῆτι πρὸ ἠθέλαμε νὰ πάμε. Μὲ τέτοιον τρόπο ἐπύγιναι πολλές φορῆς στὶς χρομῆτικες συγκεντρώσεις τοῦ κομῆτος Ἀρναυπερυ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐλαγῶσαν κῆτα ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματος μας, γαργαρίζοντας σὸν γκαμήλας στοὺς τροχούς καὶ σχεδὸν ἀράτικους λαργῶες του. Αὐτὴ εἶνε καὶ ἡ ἀφορμὴ πρὸ μερικο ἀπὸ τοὺς ἐπισκεφθέντας τὸ Ναυπλίο περιηγητῆς διέδδσαν γὰρ ὅστω οἱ στὶς συναστροφῆς τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσῆς πηγῶνον οἱ ἄνθρωποι μὲ... γκαμήλας! Τὸ πλοῖο τῆς ἐρήμους, τὴν προκείμενῃ περιόστω, δὲν ἦταν παρὰ οἱ Μαλτέζοι παρῆια.

***

Ἀργότερα, ὅταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος μετεφέρθη στὰς Ἀθήνας, πρῶτος ἀμαξῆς ὑπέρθε ἕνας ἰδιοφροῦθος ἄνθρωπος, γένε-ἔθῃ, ὄνοματι Πατούσας. Αὐτὸς τῆς βραδυὰ πρὸ ἐγκατοσῆστικε τὸν νέα του ἔδρα ὁ νεωρῶτος Ὀθων, ἐπανηγύρισε τὸ γεγονός μὲ τὸν ἔξῃς τρόπο : Ἐστῶλιος τὸ ἀμάξι του μὲ μῆματα, σημαῖες, εἰκόνες τοῦ βασιλέως κλπ., ἔβαλε καὶ πάμπολλα κερῶνα, καὶ ἔτσι φωτογρῶνιμε τὸ ἐγῶρισε ὅλη ἐκείνη τὴν νύχτα στοὺς δρόμους τῆς Ἀθῆνας, σταματοῦντας στὶς ταβέρνες καὶ πίνοντας «στὴν ἡσῆα τοῦ Βασιλῆα μας!».

Γὰρ πολὺν καιρὸ ἡ ἐπαρχιακῆς πόλεις δὲν εἶχαν οὔτε κάρρα. Καὶ ὅταν ἀργότερα ἰδιοφροῦθος ἕνα κερροκοῖο, κοντὰ στοῦ... Ὁμοῖο, καὶ ἡ ἐπαρχίαις ἀποκοῦσαν κάρρα, τὸ ἀρχῆμα ἐθεωρήθη πρῶτος καὶ τραγουδήθηκε ἀπὸ τὴν λαϊκὴ Μοῦσα :

Ὁ αὐ κλέψω, θὰ σὲ πάρω
Καὶ στοὺς κάρρο θὰ σὲ βάλω ! ! !
Σήμερα ἡ ἀπαγογῆς γίνονται μὲ τ' αὐτοκίνητο καὶ γαργῶρα θὰ φράσῃμε νὰ γίνονται καὶ μὲ τὸ ἀεροπλῆνο.

